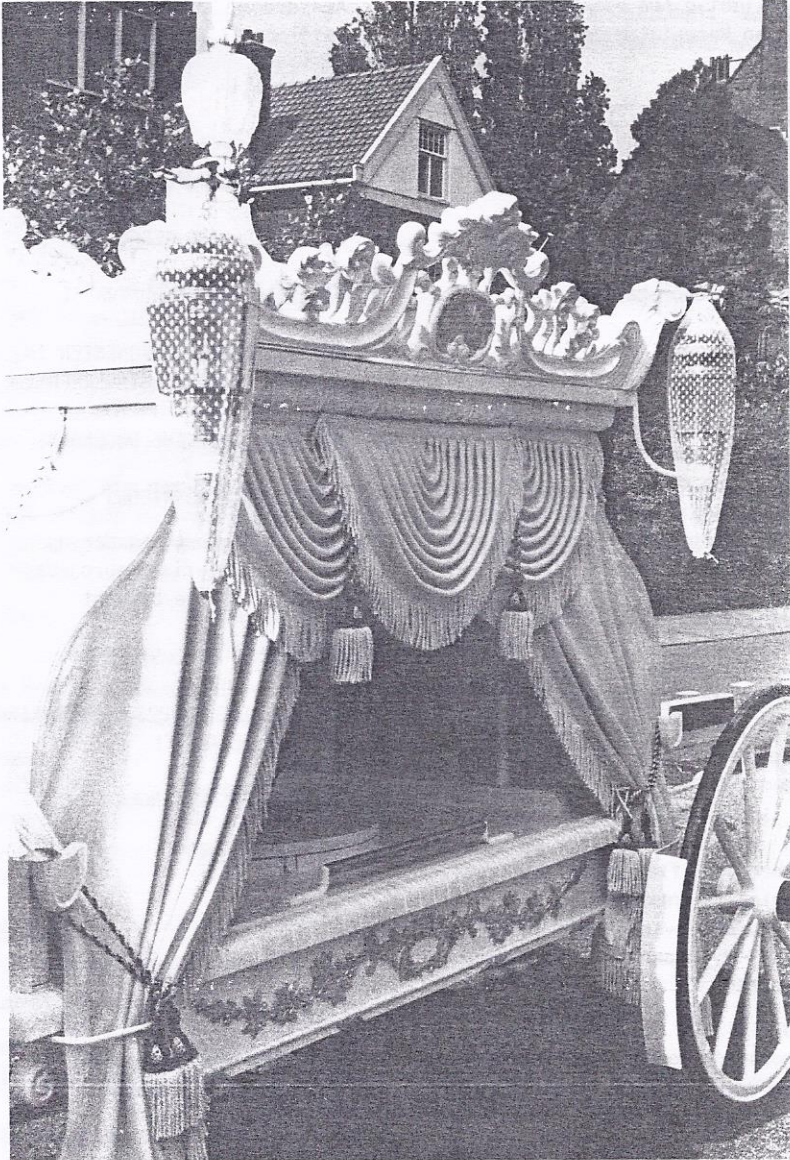

De Terebinth

Nieuwsbrief

Vereniging tot herstel van zorg rond dood en rustplaats

Jaargang VIII, nummer 3
Juni 1994

COLOFON

De Terebinth Nieuwsbrief is een informatieblad ten behoeve van de leden van Vereniging de Terebinth

Redactie:

Roy P. de Beunje, Josée Bionda,
Sytze de Boer, Wim Cappers en
Cees van Raak

Lay-out:

Jan Verhoog

Redactie en secretariaat:

Dodeweg 31
3832 RE Leusden
033 653380

De kopij voor de volgende Nieuwsbrief moet vóór 1 augustus op het secretariaat aanwezig zijn. De kopij wordt bij voorkeur op floppy en in WordPerfect aangeleverd.

Het lidmaatschap van de vereniging kost minimaal voor personen f 35,-, voor elke huisgenoot f 15,- en voor organisaties f 100,- per jaar. De contributie kan op gironummer 335536 worden overgemaakt.

Het lidmaatschap wordt automatisch verlengd, tenzij vóór 1 december schriftelijk bericht van opzegging is ontvangen.

Losse nummers van de Nieuwsbrief kosten f 2,50 per stuk plus verzendkosten.

Niets uit dit blad mag worden overgenomen zonder vooraf verkregen schriftelijke toestemming van de redactie.

Bijschrift illustratie

voorpagina:

Nieuwe Oosterbegraafplaats te Amsterdam, witte rouwkoets (zijklader), mei 1994

INHOUDSOPGAVE

51. MEDEDELING REDACTIE

51. STANDPLAATS AUSTRALIË

55. CULTURELE COMPONENTEN IN HET LIJKBEZORGINGSRECHT

61. EEN ARABISCHE DODENDANS

62. VERENIGINGSNIEUWS

- Algemene vergadering
- Inventarisatieproject
provincie Utrecht

66. DE NIEUWE OOSTER

69. VERSLAG EXCURSIE OUDERKERK AAN DE AMSTEL

70. BOEKBESPREKINGEN

71. EXCURSIES

72. AGENDA

De Terebinth Nieuwsbrief
Jaargang VIII, nummer 3
Juni 1994

MEDEDELING REDACTIE

Tijdens de voorbereiding van deze Nieuwsbrief heeft de redactie tevens nagedacht over de inhoud van het nummer, dat na de zomervakantie verschijnt. Besloten is hiervan een themanummer over herinneringen aan slachtoffers van oorlogsgeweld te maken.

Evenals de redacteuren zal het de meeste leden immers niet zijn ontgaan, dat de bevrijding van Europa vijftig jaar geleden heeft plaats gehad. Op 6 juni werd de landing van de westelijke geallieerden in Normandië herdacht. Bij de bevrijding van Zuid-Nederland via de operatie Market-Garden zal in september worden stilgestaan.

In de lente van 1995 is het een halve eeuw geleden, dat nazi-Duitsland ook op het Nederlandse grondgebied benoorden de grote rivieren werd verslagen.

De redactie is van plan zelf onder andere artikelen over militaire begraafplaatsen en de slag om Arnhem te schrijven. Aangezien voor het eerst sinds de Tweede Wereldoorlog door de gevechten in het voormalige Joegoslavië Europa zelf weer slagveld is geworden, zal ook hieraan aandacht worden besteed.

Daarnaast wil de redactie ook bijdragen van leden plaatsen.

Hierbij kan worden gedacht aan artikelen (met tekeningen of foto's) over gesneuvelden maar ook aan burgerlijke slachtoffers. ♦

STANDPLAATS AUSTRALIË

Vijfentwintig jaar geleden vertrok mijn avontuurlijk aangelegde oom Herman naar Australië om er een nieuw leven op te bouwen. Via Sydney en Melbourne kwam hij uiteindelijk terecht in een verlaten streek in de bush van Noord Victoria. Hij bouwde zijn eigen huis en knoopte vriendschappen aan met de schaarse bewoners in de omgeving en leidde een hardwerkend, solitair en gelukkig leven.

In september vorig jaar overleed hij, na een ongeluk op de track met zijn four wheel drive.

Aangezien ik tien jaar geleden een half jaar bij Herman woonde, reisde ik met de kleine afvaardiging van de familie mee om hem te begraven.

In deze aflevering van de Nieuwsbrief een persoonlijk verhaal, in dagboekvorm. Niet over de begraafplaatsen, maar een anekdote over gebruiken rondom de dood en begraven in een kleine, afgelegen Australische gemeenschap.

2 september 1993

We vertrekken van Schiphol naar Melbourne. Vanuit Nederland hebben we verschillende pogingen gedaan de begrafenis en alle formele rompslomp erom heen zo goed mogelijk te regelen. De Australische kant aan de telefoon klonk erg behulpzaam, maar liet ons wat te vaak naar ons zin "dat regelen we nog wel" horen.

5 september 1993

Na een lange en vermoeiende reis komen we aan bij het huis van Herman. We worden hartelijk ontvangen door de community van Swifts Creek, een dorpje ca zestien kilometer van Hermans huis. Dit staat, diep in het eucalyptuswoud, als een vreemd aandenken op ons te wachten, alsof Herman even boodschappen is gaan doen. Kippen verwelkomen ons. De sfeer in en rond het huis doet nog het meest denken aan een eenmansbedrijfje dat, volledig zelfvoorzienend, nog jaren door zou willen draaien. We besluiten anderhalve week uit te trekken om de ruim aanwezige rommel op te ruimen.

6 september 1993

We brengen een bezoekje aan de dichtstbijzijnde begrafenisondernemer, in een stadje 100 kilometer verderop. De ontmoeting en verdere conversatie is zeer hartelijk, we spreken elkaar met elkaars voornamen aan. We praten over de toedracht van het ongeluk, over de streek en zijn bewoners. Herman blijkt ondanks zijn teruggetrokken leven veel respect te hebben afgedwongen bij de inwoners van Swifts Creek. Er is nog opvallend weinig geregeld wat betreft de begrafenis, behalve dat de community een aankondiging in het plaatselijke advertentieblaadje heeft gezet.

De vrijwillige brandweer uit Melbourne, waar Herman een groot aantal jaren enthousiast medewer-

ker was, zou een soort Guard of Honour aan hem willen brengen.

We nemen in de rouwkamer afscheid van Herman.

Op de terugweg brengen we een bezoek aan de dominee, Ossie. We treffen hem aan in zijn overall, waar zijn buik ruimschoots overheen puilt. Zittend tussen vier kleine kinderen en het wasgoed van de afgelopen week luistert hij welwillend naar wat we hem over Herman te vertellen hebben. We hopen dat de essentie is overgekomen.

Terug in Swifts Creek ontdekken we op een ruit van het Community Centre een klein in mislukte kalligrafie geschreven briefje met de aankondiging van Hermans dood.

7 september 1993

's Ochtends beginnen we onze eerste opruimacties en slepen met motorblokken, afval, enorme hoeveelheden op de kop getikt tweedehands bouw materiaal en bergen gereedschap.

Tussen de middag kleden we ons voor de begrafenis. De lichamelijke arbeid in en rond Hermans huis, tussen de eucalyptussen en kangoeroes heeft ons goed gedaan. Voor het vertrek plukken we nog wat bloemen uit zijn tuin. Herman hield van bloemen.

Als we later op de begraafplaats aankomen, weten we eigenlijk niet goed wat we moeten verwachten. We treffen veel mensen aan en de kist staat er ook al.

Duff, de begrafenisondernemer, ontvangt ons met een brede glimlach.

Ingang Ensay Cemetery (foto Wessel Meijer)

De begraafplaats, Ensay Cemetery, ligt op een hoge heuvel, die ligt tussen nog hogere heuvels in de omgeving. Er zijn in de wijde omgeving geen huizen of wegen te bekennen. Het uitzicht is op de met gras bedekte heuvels met her en der groepen eucalyptusbomen en groepen schapen adembenemend. De stevige wind en de snel voorbij drijvende wolken dragen hieraan bij. Het hele dorp is op komen dagen. Het is duidelijk dat de zondagse kleren van de schaapherders en de automonteurs niet dagelijks worden gedragen onder hun door zon en werk gegroefde gezichten. Het wachten is op de brandweer-

lieden uit Melbourne. Als zij, een half uur te laat, met een stofwolk achter zich aankomen, wordt er tien minuten druk overlegd. We begrijpen het: nú wordt de begrafenis georganiseerd. Op de begraafplaats heerst een denkwaardige sfeer, alsof we op het moment staan getuige te zijn van een historisch moment. Begraven is in Swifts Creek niet een alledaagse gebeurtenis.

De begrafenis is simpel. De geuniformeerde brandweermannen dragen, met een paar opgetrommelde vrijwilligers uit het dorp, de kist. De dominee bidt en vertelt over Hermans leven. We nemen de-

finitief afscheid. De dorpsbewoners laten een indrukwekkende hoeveelheid bloemen en kaarten achter.

We begrijpen dat we nu verwacht worden in het Community Centre, maar we hebben daar na de begrafenis helemaal geen zin in. We zijn aangedaan en willen dit het liefst in besloten kring verwerken. Daar komt echter niets van in. Voor we het weten bevinden we ons in een morsig lokaaltje tussen zo'n vijftig dorpsgenoten. Er blijken taarten te zijn gebakken, brood gesmeerd, soep gemaakt. Er worden toespraakjes gehouden ter nagedachtenis aan Herman.

We spreken zowat met elke inwoner van het dorp. Ieder vertelt ons weer een ander klein aandoenlijk en kleine geschiedenis over Herman. Er heerst een geanimeerde sfeer en we leren veel over de laatste levensjaren van Herman en zijn vrienden. Het spijt ons dat na twee uur de zaal toch echt moet sluiten. Het besef dringt tot ons door dat gebeurtenissen als sterfte en andere rampspoeden voor de community een bevestiging zijn van de onderlinge afhankelijkheid en zo burenhulp en saamhorigheid bevorderen. Het is not done verdriet rond de dood van een dierbare buiten de community om te verwerken. We drinken 's avonds koffie en sterke drank. We voelen ons voldaan.

8 tot en met 12 september 1993

We ruimen het huis en het land er omheen op, verkennen de omgeving, en regelen een veiling.

Het aard van het werk vereist zware lichamelijke inspanning. Het lijkt echter nog nooit zo ontspannend te zijn geweest. Iedereen uit het dorp kent ons, en wij leren iedereen kennen. We worden overal uitgenodigd en krijgen ieders hulp aangeboden. Binnen een week zijn we opgenomen in de community van Swifts Creek.

13 september 1993

Vandaag hadden we met de plaatselijke begraafplaatsbeheerder afgesproken om het formulier met de definitieve tekst voor de plaque, een kleine liggende metalen zerk, in te leveren. Het beheer van de begraafplaats wordt gedaan door een paar vrijwilligers uit de omliggende dorpen. Het zware werk zoals het graven van de gaten wordt door de gemeente gedaan, maar de rest, waaronder al het onderhoud, is vrijwilligerswerk. Men vindt dit heel normaal en zou het ook niet anders willen. We zouden de begraafplaatsbeheerder ontmoeten op de begraafplaats omdat hij daar die dag aan het werk was. Hij en zijn vrouw bleken een tea picknick op de begraafplaats te hebben voorbereid. Het was misschien wat onwennig om nog geen twintig meter van Hermans verse graf op het gras thee te drinken en koek te eten, maar de vanzelfsprekendheid van deze gang van zaken gaf een goed gevoel.

14 tot en met 20 september 1993

Onze opruimacties gaan onverminderd door, evenals de bezoeken

van en aan de dorpsbewoners. In het vliegtuig terug naar Amsterdam duizelt het nog wat na. Een ding is zeker: we zijn tevreden over de authentieke en ongedwongen wijze waarop we afscheid hebben kunnen nemen van Herman.♦

Wessel Meijer

CULTURELE COMPONENTEN IN HET LIJKBEZORGINGSRECHT

Essay naar aanleiding van W.G.H. M. van der Putten, Handboek Wet op de lijkbezorging (Lelystad: Koninklijke Vermande BV, 1993, 460 blz., f 90,00, ISBN 90-5458-090-1).

Wetten worden niet voor de eeuwigheid gemaakt. Ze leggen vast, hoe een samenleving met belangrijke onderwerpen wil omgaan. Aangezien een maatschappij voortdurend verandert, begint wetgeving te verouderen, zodra ze van kracht wordt. Wetten zullen daarom op gezette tijden aan de veranderde opvattingen moeten worden aangepast.

Wetsgeschiedenis

De beperkte geldigheid van regelgeving gaat ook op voor het lijkbezorgingsrecht. De afkondiging van een nieuwe Wet op de lijkbezorging in 1991 geeft vooral uitdrukking aan de wens van de Nederlandse samenleving om cremieren volledig met begraven gelijk te stellen. Daarnaast bestaat als

derde mogelijkheid van dodenbezorging terbeschikkingstelling van een lijk aan de wetenschap.

De Wet op de lijkbezorging vervangt de Begrafeniswet van 1869. Deze wet stond naast ontleding oorspronkelijk alleen begraving toe. Nadat crematie sinds 1915 was gedoogd, kreeg deze wijze van dodenbezorging via aanpassingen in 1955 en 1968 een wettelijke grondslag. In 1869 was het belang van deze eerste Nederlandse wet op de lijkbezorging gelegen in het feit, dat artsen een schriftelijke verklaring van overlijden voor de ambtenaar van de burgerlijke stand opmaakten en dat overledenen buiten de bebouwde kom werden begraven.

De wet van 1869 kwam op haar beurt voort uit enkele Franse wetten, die hier tijdens de aansluiting van ons land bij Frankrijk in de periode 1810-1813 van kracht werden. De Code Civil bepaalde, dat iemand pas 24 uur na het uitblazen van de laatste adem mocht worden begraven. Een Frans decreet uit 1804 schreef voor, dat begraafplaatsen buiten de bebouwde kom moesten worden aangelegd.

Aanleiding voor de totstandkoming van deze landelijke regelgeving waren alarmerende medische ontdekkingen in de achttiende eeuw. Geneeskundigen en geestverwanten wezen op het gevaar van schijn dood voor stervenden en van ziektekiemen verspreidende lijken voor kerkgangers en omwonenden van kerkhoven.

De overheid, die evenals de medische stand voor de bescherming

Liggend waar het thuishoort, in de aarde,
valt mijn lichaam langzaam uit elkaar.
Om mij heen wordt ik het licht gewaar,
waar ik toen ik leefde al in staarde.

Maar nu mág het. Toen was het verzaken
aan een vrouw, een kind, een boom, een zon,
voor iets schimmigs aan de horizon.
Nu is het daar zijn, daar thuis geraken.

Paarden hinniken in slapend gras.
Water glinstert tussen oude bomen.
Vrouwen neuriën en doen de was.

Hamerslagen ondervangen dromen.
Mannen bouwen heuvelwaarts een stad.
Borden wijzen hoe ik er moet komen.

Daarna kwam de manifestatie pas goed op gang met een prachtige collectie oude lijkkoetsen en lijkauto's. Voorafgegaan door een treurmuziek spelende militaire kapel reden ze het terrein op.

Van het verdere, haast overladen, programma van deze dag heb ik helaas niet veel meegemaakt.

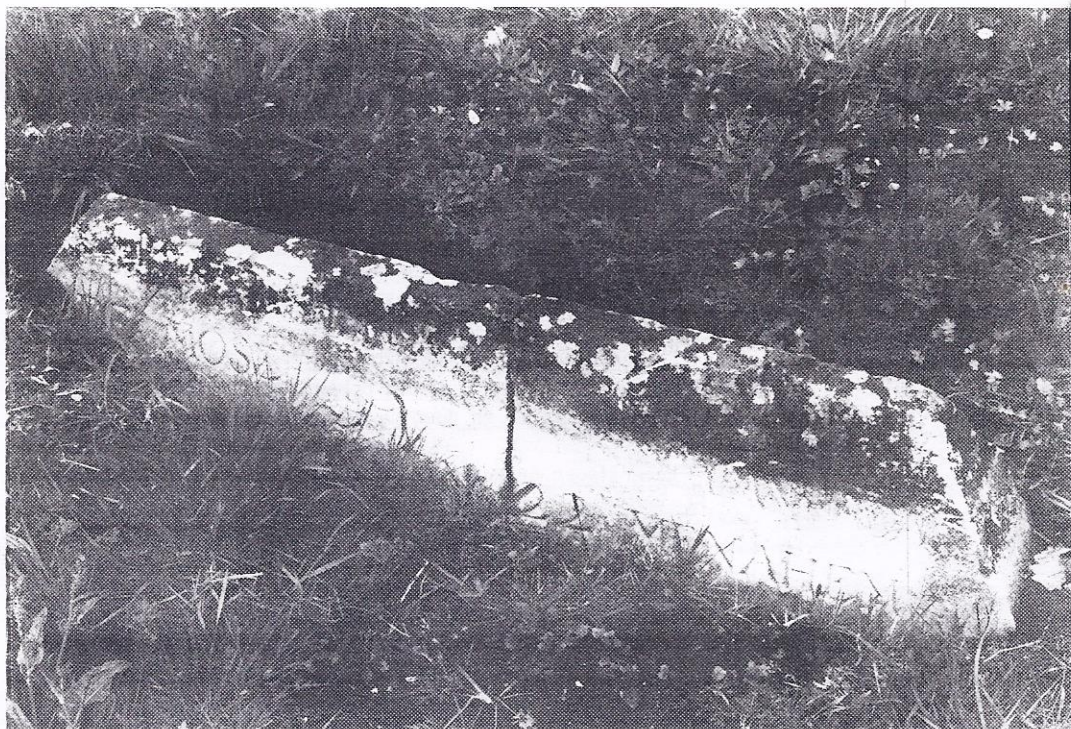
Wel wist ik nog het eerste nummer te bekomen van het nieuwe tijdschrift Doodgewoon. Een sympathiek initiatief dat zeer nieuwsgierig maakt naar het augustusnummer. De artikelen zijn naar mijn smaak gemiddeld van een beter gehalte dan die in het blad Mortalis.

Gelukkig is veel van het op de Nieuwe Ooster gebodene langere tijd te bezichtigen. Toen ik er een week later terugkwam, heerste er een weldadige rust.

Tijdens het bekijken van de door een aantal natuursteenbedrijven ingerichte expositie met een paar heel fraaie voorbeelden van he-

dendaagse vormgeving van grafmonumenten viel me op, dat nummer H5 de eerste week niet ongeschonden had overleefd. In het glas, waarin letters van steen waren ingelegd, waren verschillende barsten gesprongen. Puur toeval, een mislukt experiment of vandalisme?

Op de in een bijgebouwtje ingerichte tentoonstelling "Graven in het verleden" las ik dat in het laatste oorlogsjaar door gebrek aan hout naast noodkisten (vervaardigd van een houten raamwerk met karton) zogenaamde wisselkisten zijn gebruikt, die voorzien waren van een losklappende bodem. Ironie van de geschiedenis, dat het idee van keizer Joseph II, die uit zuinigheidsoverwegingen een dergelijke voor hergebruik geschikte kist ontwierp, toch in praktijk is gebracht. Vanwege de sterke tegenstand van zijn onderdanen, voor wie dit te ver ging, trok de keizer zijn voorstel in

Weggezakte grafsteen, piramide model; Ouderkerk aan de Amstel

om het gebruik van deze kist verplicht te stellen. Het prototype schijnt te bezichtigen te zijn in het Bestattungsmuseum in Wenen.

Onder de titel "Een niet-alledaagse wandeling" is een routebeschrijving te verkrijgen, die de wandelaar langs een aantal opvallende monumenten voert, maar ook wijst op bijzondere bomen.

De route volgend kwam ik bij het grafmonument voor Ir. C.J. van Doorn, die in Japan allerlei waterbouwkundige werken heeft aangelegd. Mijzelf het hoofd brekend over de merkwaardige symboliek, die via op het monument bevestigde borden wordt toegelicht

("het gras staat voor het water" etc.) kreeg ik ineens tussen de bomen door een verscholen gedeelte in het oog met kindergraven. Wat een absolute tegenstelling tussen die geconstrueerde symboliek en de niet mis te verstane directheid van zinloos speelgoed en een half vergane teddybeer.

Daarmee was ik terug bij de essentie van de begraafplaats, die ondanks al het fraais dat er tegenieten valt, ook en vooral een plaats is waar we ons verdriet om het verlies van wie van ons werden weggenomen, vorm te kunnen geven.♦

Sytze de Boer

VERSLAG EXCURSIE OUDERKERK AAN DE AMSTEL

Op de zondagen van 17 en 24 april (niet op de zaterdag, want dan is het sabbath), was De Terebinth te gast op de joodse begraafplaats te Ouderkerk aan de Amstel.

Onze gids was beide keren de beheerder H. Rodrigues Pereira, die het goede nieuws vertelde dat het uitstekende boek over de begraafplaats, Het Beth Haim van Ouderkerk van L. Alvares Vega, binnenkort een nieuwe druk beleven zal. Beth Haim betekent: Huis van de Levenden en is de joodse benaming voor hun begraafplaatsen. Voordat de dodenakker bezocht werd, gaf de beheerder een inleiding op het onderwerp.

Vanwege de jodenvervolgingen in Spanje, Portugal, Duitsland en Polen in de zestiende en zeventiende eeuw vluchtten vele joden naar de Lage Landen en vestigden zich met name in het tolerante Amsterdam.

Dat de joden van Spaans/Portugese origine, de Sefardiem, en die van Duits/Poolse herkomst, de Askenaziem, tot in de huidige tijd nog aparte gemeenschappen vormen, laat zich duidelijk aflezen aan hun dodenakkers, want bij het betreden van een Hoogduitse, zoals die in Muiderberg, of een Spaans-/Portugese begraafplaats, zoals die van Ouderkerk, valt onmiddellijk het verschil tussen de beide op. Op Hoogduitse begraafplaatsen staan de grafstenen rechtop, terwijl die op de Portugese begraafplaatsen plat liggen. Dit is puur

traditie, meegenomen uit de landen van herkomst, en heeft verder geen betekenis.

Voor de joodse gemeenschap was en is het begraven in of rond een kerk uitgesloten. Men liet zich dan op een joodse begraafplaats elders in Nederland begraven, wat uiteraard veel voeten in de aarde had. De afstanden waren lang en de kosten hoog, met name vanwege de tol en belasting die de men moest betalen voor het mogen passeren over het land van de diverse gemeenten.

De eerste joodse begraafplaats op Nederlandse bodem, was gelegen in Schoorl; deze werd aangekocht in 1602 en in 1611 ingebruik genomen en in 1634 weer gesloten, nadat de graven tussen 1626 en 1634 waren overgebracht naar Ouderkerk aan de Amstel.

Voor de Amsterdamse joden (vooral in het begin grotendeels afkomstig van het Iberische schiereiland) lag Schoorl zo ver weg, dat zij in 1606 en 1608 het stadsbestuur van Amsterdams vroegen om een stuk grond om hun doden te begraven. Toen dit werd geweigerd, kochten ze in 1614 in Ouderkerk aan de Amstel een stuk grond, waarin nog datzelfde jaar de eerste overledene ter aarde werd besteld. In 1616 werd de Portugees-Israëlitische Begraafplaats officieel in gebruik genomen. Zij beslaat nu een oppervlakte van 4.11.50 ha. Toen in 1923 de begraafplaats vol was, besloot men het oudste gedeelte op te hogen, omdat ruimen niet mag. Er is nu nog plaats genoeg. In totaal vonden op deze begraaf-

plaats ca. 27.000 teraardebestellingen plaats. In de tweede helft van de negentiende eeuw spande archeoloog D.H. de Castro (1826-1898) zich in voor de restauratie ervan. Dit werk wordt vanaf ca. 1970 voortgezet door de werkgroep 'Portugees-Israëlitische Begraafplaats' (P.I.B.) te Ouderkerk aan de Amstel, die zich verder ook bezighoudt met onderzoek en bestudering van de begraafplaats.

We komen vele, beroemde joodse namen uit de geschiedenis op deze Beth Haim tegen, die in de indrukwekkende sarcofagen gebeiteld staan, zoals rabbijn Menasseh Ben Israel de ouders van de filosoof Spinoza en vader en zoon Bueno en Samuel Sarphati, die allen artsen waren.

Opvallend hierbij is, dat er vele duidelijk niet-joodse elementen gebruikt zijn ter versiering, op een steen zelfs staat God zelve afgebeeld. Vereeuwigd werd deze unieke plek door met name Jacob van Ruijsdael (1628/29-1682), die hem zelfs tweemaal heeft geschilderd heeft. Men moet wel bedenken dat er slechts een fractie van de graven blootgelegd is, want vele bevinden zich nog steeds verzonken in de grond. Zo heeft men in 1976 een kinderveld 'opengelegd'. Overigens is het zojuist bekend geworden dat, in tegenstelling tot wat altijd gedacht werd, het kasteel van de Heren van Amstel niet op deze plek heeft gestaan. De funderingen ervan zijn namelijk ontdekt in Amsterdam zelf. Er stond waarschijnlijk 'slechts' een woonhuis van de Van Amstels

op de plek waar later de beroemde joodse begraafplaats aangelegd werd.♦

Cees van Raak

Dodendans uit: 'Het beeld van de dood' (156), Philippe Arriès

BOEKBESPREKINGEN

Dit keer worden in deze rubriek geen recensies gepubliceerd. De redactie wil de lezers dit keer wijzen op twee interessante boeken, die goedkoop bij boekhandel De Slegte zijn te verkrijgen.

Ph. Ariès, Het uur van de dood. Duizend jaar sterven, begraven, rouwen en gedenken (Amsterdam: Elsevier 1987, 677 blz., f 24,50, ISBN 90-10-05787-9), een verta-

ling uit het Frans van het magnum opus uit 1977, is nog steeds een boeiend en leesbaar standaardwerk over de dodencultuur in de westerse samenleving.

Ph. Ariès, het beeld van de dood
(Nijmegen: SUN, 1987, 239 blz.,

f 18,90, ISBN 90-6168-271-1) is een ingekorte vertaling van het Franse boek, dat in 1983 als fotografische aanvulling op bovengenoemd boek verscheen. Het vertelt in woord en beeld hetzelfde verhaal.♦

EXCURSIES

Erevelden op de Grebbeberg en in Loenen (programma onder voorbehoud)

Datum : 27 augustus 1994
Plaats : Rhenen en Loenen
Begin excursie : 10.30 uur koffie Centraal Station Arnhem, 11.00 uur vertrek
Einde excursie : 17.00 uur station Arnhem

Met de bus, die ons door het prachtige Gelderse landschap zal voeren, bezoeken wij in ochtend de erevelden van Rhenen (Grebbeberg) en daarna die van Loenen. In Kumpulan Bronbeek is de lunch daarna volgt een bezoek aan het museum Bronbeek.

Gastheer : de heer A.C. Bijsmans, hoofd Binnenland & Voorlichting van de Oorlogsgravenstichting

Deze excursie leent zich voor een groot gezelschap; het meenemen van introduce's is dus mogelijk. Opgave voor 21 augustus is noodzakelijk.

Kosten : ca f 35,= inclusief bus, lunch enz.
Aanmelden : Terebinthbureau
Telefoon : 033 653380
Inlichtingen : Wim Vlaanderen, 038 531526 na 19.00 uur

GRONINGEN

(programma onder voorbehoud)

Zuiderbegraafplaats, crematorium en begraafplaats Esserveeld

Datum : 24 september 1994
Begin excursie : 11.00 uur Centraal Station Groningen; 11.30 uur vertrek naar de Zuiderbegraafplaats aan de Hereweg.
Einde excursie : 16.30 uur

De begraafplaats dateert van 1826 en is 4 ha groot. Midden op de begraafplaats staan (heel toepasselijk ?) de treures, treurberk en (treur)beuk. De begraafplaats is rijk aan symboliek, heraldiek, praalgraven enz. De dienstwoning en het grafmonument van Scholten staan op de monumentenlijst.

Gids : de heer J. Hofman
Lunch : 13.15 uur vertrek naar het crematorium, waar wij de lunch gebruiken, die wordt aangeboden door de directie.
Crematorium : de heer A. de Fonville leidt ons rond door het crematorium en Ada Wille vertelt over de door haar ontwikkelde plannen voor het buitenterrein.

Rond 15.15 vertrek naar de begraafplaats Esserveld, gelegen in het uiterste zuiden van de stad. Het Esserveld is van 1924, 4 ha groot en parkachtig ingericht. Het markante poortgebouw van architect Bouma bepaalt het gezicht van de begraafplaats, die geheel op de rijksmonumentenlijst staat.

Kosten : ca f 5,=
Aanmelden : Terebinthbureau

PARIJS: Zie de informatie in Nieuwsbrief, VIII nr 1, februari 1994, pagina 19

AGENDA

1994

Elke maandagavond : op Radio 2 wordt tussen 19.00 en 20.00 uur door de NCRV het programma Witte Rozen uitgezonden, een "programma over de dood". Al bijna een seizoen lang blijkt de redactie in staat telkens nieuwe thema's aan te snijden met als algemene noemer de dood. In de zomermaanden en daarna blijft dit programma te beluisteren. Aanbevolen!

14 mei- : tentoonstelling "Graven in het verleden" en hedendaagse
15 september grafkunst op Nieuwe Oosterbegraafplaats te Amsterdam

25 juni- : tentoonstelling "Zerken in Friesland" in het Fries Museum
28 augustus Leeuwarden

27 augustus : excursie erevelden Grebbeberg en Loenen

24 september : excursie Groningen

28 tot 30 oktober : excursie Parijs

1995

16 tot 23 sept. : excursie/studiereis Italië

Noteer deze data in uw agenda!